

Tønsberg kommune

JournalpostID

18/86531

Saksbehandler:
Caroline Mydland, telefon:
Kultur idrett og folkehelse

Statusrapport folkehelse 2018

Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Utvalg for kultur, idrett og folkehelse	20.11.2018	078/18
Utvalg for helse og omsorg	20.11.2018	070/18
Utvalg for nærings- og samfunnsutvikling	22.11.2018	064/18
Utvalg for oppvekst og opplæring	22.11.2018	078/18
Bystyret		
Ungdomsrådet	19.11.2018	060/18

Rådmannens innstilling

Rådmannens statusrapport folkehelse 2018 tas til orientering

20.11.2018 Utvalg for helse og omsorg:

Møtebehandling:

Rådmannens innstilling tas enstemmig til orientering.
Etter dette har UHO fattet slikt vedtak:

UHO- 070/18 Vedtak:

Rådmannens statusrapport folkehelse 2018 tas til orientering

20.11.2018 Utvalg for kultur, idrett og folkehelse:

Møtebehandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.
Etter dette har utvalget fattet følgende vedtak

UKIF- 078/18 Vedtak:

Rådmannens statusrapport folkehelse 2018 tas til orientering

22.11.2018 Utvalg for nærings- og samfunnsutvikling:

Møtebehandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Etter dette fattet UNS følgende vedtak:

UNS- 064/18 Vedtak:

Rådmannens statusrapport folkehelse 2018 tas til orientering

22.11.2018 Utvalg for oppvekst og opplæring:

Møtebehandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Etter dette har utvalg for oppvekst og opplæring fattet følgende vedtak:

UOO- 078/18 Vedtak:

Rådmannens statusrapport folkehelse 2018 tas til orientering

Sammendrag:

Dagens organisering av det overordnede folkehelsearbeidet er forankret i bystyresak 033/14, «omorganisering av folkehelsearbeidet»

Bred folkehelseplanlegging er i kommuneplanens samfunnsdel definert som en av fire grunnleggende føringer. Etter rådmannens vurdering skal innsatsen rettes mot 5 utvalgte innsatsområder for å lykkes med folkehelsearbeidet i Tønsberg. Oversiktsdokumentet folkehelse (2016) er et viktig kunnskapsgrunnlag for målrettet folkehelsearbeid i Tønsberg kommune.

«God folkehelse skal legges til grunn og være en vesentlig faktor for hvilke valg kommunen gjør» (kommuneplanens samfunnsdel). Begrepsavklaring rundt folkehelse og folkehelsearbeid, samt forebyggende og helsefremmende arbeid er viktig for å få til en god folkehelsepolitikk i kommunen. Tønsberg kommune har flere virkemidler, arbeidsmetoder og prosjekter som bidrar til å sikre at folkehelseperspektivet ivaretas på alle ansvarsområder. For å sikre et helsefremmende lokalsamfunn er gode medvirkningsmetoder svært viktig i kommunens folkehelsearbeid.

Statusrapporten gir en oversikt over kommunens tilnærming, organisering, fagnettverk, prosjekter og tiltak i det overordnede folkehelsearbeidet. Folkehelsebegrepet, lover og regelverk er også belyst.

Vedlegg:

Statusrapport folkehelse 2018

10 PRINSIPPER FOR HELSEFREMMEDE STEDSUTVIKLING mailversjon

Oversiktsdokument Folkehelse2016

Innledning – hva saken gjelder:

Etter dialog i Utvalg for helse og omsorg er Rådmann anmodet om å legge frem en rapport om folkehelsearbeidet i Tønsberg.

Statusrapporten gir en oversikt over kommunens tilnærming, organisering, fagnettverk, prosjekter og tiltak i det overordnede folkehelsearbeidet. Folkehelsebegrepet, lover og regelverk er også belyst.

Fakta grunnlag:

Dagens folkehelselov trådte i kraft 1. januar 2012. Loven presiserer kommunens plikter og definerer begrepet. Folkehelsearbeidet er basert på mål og strategier fastsatt i kommunens plan- og styringsdokumenter.

Innsatsområdene presentert nedenfor er etter rådmannens vurdering de viktigste innsatsområdene for å lykkes med folkehelsearbeidet i Tønsberg kommune.

1. Psykisk helse
2. integrering og inkludering
3. barnefattigdom
4. boligbygging og bosetting
5. stedsutvikling

Områdene er utarbeidet på bakgrunn av analysearbeidet om innbyggernes helsetilstand i

Tønsberg kommune (oversiktsdokument folkehelse 2016). Alle områdene er sett som viktige innsatsområder for å utjevne sosial ulikhet i helse. Oversiktsdokumentet med tilhørende 10 prinsipper for helsefremmede stedsutvikling er vedlagt saken.

Organisering av folkehelsearbeidet

Den administrative omorganiseringen av folkehelseområdet sammenfalt med kommunens økonomiske utfordringer og inntreden i ROBEK. På den delen som administrativt ble flyttet til Virksomhet kultur idrett og folkehelse var budsjettet basert på 1,5 – 2 årsverk. Dette var ikke mulig å gjennomføre og man startet høsten 2014 med en folkehelserådgiver i halv stilling.

Et tiltak som opprinnelig var tiltenkt videreført gjennom Virksomhet kultur idrett og folkehelse var kommunens tilbud om aktivitetsveiledning til alle eldre innbyggere i kommunen. Dette var ikke mulig å videreføre i 2014 på grunn av ressursituasjonen. Da det senere ble åpning for økt ressursbruk til dette tiltaket har man vurdert annen organisering. Et så spesifikt tilbud og som er koblet så tett mot mange andre tjenestetilbud under helse, er derfor nå plassert i Virksomhet Mestring og forebyggende tjenester.

Dagens organisering av det overordnede folkehelsearbeidet i Tønsberg kommune er forankret i Bystyresak 033/14, «omorganisering av området folkehelse».

Arbeid og saker som kommer inn under miljørettet helsevern, hovedsakelig kapittel 3 i folkehelseloven, er politisk organisert under utvalg for helse og omsorg, og administrativt i Virksomhet helsetjenester, og det interkommunale samarbeidet Miljørettet helsevern i Vestfold.

Resterende del av overordnet folkehelsearbeidet er politisk delegert til Utvalg kultur idrett og folkehelse, og administrativt innenfor Virksomhet kultur idrett og folkehelse.

I vedtatt modell for nye Tønsberg er det politisk valgt å legge ansvaret for hele folkehelsearbeidet i Utvalg for Kultur idrett og folkehelse. I ny politisk organisering er alle deler av arbeidet som kommer inn under Folkehelseloven samlet i et utvalg, ikke i to slik det er i Tønsberg nå. Administrativt er også alt samlet i et kommunalsjefområde – Samfunns- og næringsutvikling.

Rettslig grunnlag:

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) med ikrafttredelse 1. jan. 2012

Folkehelseloven § 3.

Folkehelse: Befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i ulike grupper av befolkningen

Folkehelsearbeid: Samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen

Helsefremmende arbeid: Prosesser som setter personer i stand til å få økt kontroll over og forbedre sin helse gjennom å utvikle personlige ferdigheter som gjør dem i stand til å ta valg som fremmer helsen

(Kilde: Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), Helsedirektoratet)

Folkehelsearbeid innebærer å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, forebygge

sykdom og skader, og utvikle et samfunn som legger til rette for sunne levevaner, beskytter mot helsetrusler og fremmer fellesskap, trygghet, inkludering og deltakelse

Folkehelseloven § 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor

Folkehelseloven og plan- og bygningsloven henger sammen gjennom de såkalte «koblingsparagrafene». Dette er paragraf 6 i folkehelseloven og paragraf 10-1 i plan- og bygningsloven. Koblingen dreier seg om at oversikten over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer, etter folkehelseloven, skal kobles til kommunens arbeid med kommunal planstrategi og kommuneplanen. Dette gjelder også kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn, som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Forholdet til kommuneplanen:

Bred folkehelseplanlegging er en av fire grunnleggende føringer i kommuneplanens samfunnsdel. Innsatsen i folkehelsearbeidet skal skje gjennom et tverrfaglig samarbeid innad i kommunen, med andre offentlige instanser, arbeidsliv og frivilligheten.

Kommuneplanens samfunnsdel peker på sosiale ulikheter som en av de største folkehelseutfordringene. Selv om folkehelsen generelt er bedret, er det synlige helseforskjeller i befolkningen. Helseforskjellene knyttes særlig opp mot seks ulike områder: inntekt, oppvekst, arbeid, helseatferd, helsetjenester, sosial inkludering.

Vurderinger:

Folkehelsearbeid er en samfunnsoppgave hvor ulike aktører og sektorer må samarbeide tverrsektorielt for å drive frem folkehelsearbeidet. I Tønsberg praktiseres dette gjennom interne nettverk og prosjekter på tvers av virksomheter og fagområde. Folkehelsearbeidet er også forankret gjennom samarbeid og partnerskap med Vestfold fylkeskommune.

I Tønsberg holdes det jevnlig Folkehelseforum som skal se til at Tønsberg kommune sitt folkehelsearbeid fremmer befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidrar til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Folkehelseforumet er et samarbeids- og et rådgivende organ for folkehelserådsgiver, samt

se til at kommune har oversikt over styringskrav innen dette området. Med bakgrunn i statlige føringer, kommuneplanmål og andre administrative krav skal forumet foreslå hvordan kommunen kan løse oppgavene innen folkehelseområdet. Etablering av folkehelseprosjekt internt eller i lag med eksterne aktører drøftes i forumet. Det samme gjelder søknader om eksterne midler til aktuelle prosjekt.

Mange faktorer i menneskers liv, sosiale og fysiske omgivelser, og samfunnets utforming er med på å avgjøre hvordan helsen utvikler seg. Kommunen kan påvirke innbyggernes helsegjennom de ulike tjenestefunksjonene den tilbyr. Eksempler på slike tjenester er barnehager, skoler, utdanning, arbeid, boligforhold, kulturtilbud og helsetjenester. Tønsberg kommune er en del av Helsedirektoratets nasjonale folkehelseprogram med to tilhørende prosjekter (2017-2021). Prosjektene i Tønsberg handler om å styrke barn og unges psykiske helse, mestring, samt støtte lag- og foreningers arbeid med sosial inkludering. Det legges vekt på å styrke frivilligheten gjennom forbedret samarbeid og dialog mellom frivilligheten i Tønsberg. Folkehelseprogrammet skal utvikles gjennom samskaping og medvirkning med fokus på innovasjon.

Kommunens prioriteringer innen helsefremmende stedsutvikling som; tilrettelegging av gang- og sykkelveier, lekeplasser, turstier, møteplasser, og grønt- og friluftsområder spiller en sentral rolle for innbyggernes helsetilstand. Det ble utviklet 10 prinsipper for helsefremmende stedsutvikling i forbindelse med utarbeidelse av oversiktsdokument folkehelse 2016.

Det nasjonale utviklingsprosjektet «prosjekt nærmiljø» har til hensikt å fremme gode nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse. Tønsberg kommune har vært med i denne nasjonale satsningen fra 2015 til 2018. Gjennom deltakelse og medvirkning fra lokalbefolkningen har nærmiljøkvaliteter blitt identifisert og kartlagt. Dette har bidratt til bedre kvalitative utfordringsoversikter på folkehelseområdet som kunnskapsgrunnlag for kommunale plan- og beslutningsprosesser og gitt bedre kunnskap om hva som bidrar til livskvalitet og trivsel, og om hvordan folk har det i lokalsamfunnene. Innbyggerinvolvering har preget arbeidet som har gitt grunnlag for konkrete tiltak. Prosjektleder for prosjekt nærmiljø i Tønsberg har holdt forelesning ved Universitetet i Sørøst Norge om prosjekt nærmiljø i Tønsberg. Dette har bidratt til kompetansebygging med regionale utdanningsinstitusjoner om nærmiljø og lokalsamfunnskvaliteters betydning for folkehelse.

Folkehelseloven pålegger norske kommuner å forebygge ulykker og skader. Folkehelsemeldingen anbefaler Trygge lokalsamfunn (TL) som et veiledningskonsept og et verktøy for å effektivisere, systematisere og forenkle kommunenes arbeid med ulykkesforebygging, og sette kommunale oppgaver innenfor sikkerhet og folkehelse inn i en samlet helhet. TL-metoden er tilpasset norsk lovverk og norsk virkelighet, og gir kommuner oppskriften til å styrke forebyggingen, trinn for trinn.

Tønsberg kommune følger modellen for TL og fikk sin sertifisering i 2018. TL- metoden handler om systematisk skadeforebygging som skal bidra til færre skader, tryggere innbyggere og lavere kostnader for helse og rehabilitering.

Kommuneplanens samfunnsdel beskriver visjonen til Tønsberg kommune som: «Tønsberg- der fremtid skapes». Et av punktene som vektlegges for å imøtekomme dette er satsning på forebyggende - og helsefremmende arbeid, og trygghet for alle med spesielle behov. Dette sier noe om hvilket lokalsamfunn vi ønsker - et åpent og inkluderende samfunn der vi tar vare på hverandre. I 2018 inngikk Tønsberg kommune et samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelsen for å skape et mer demensvennlig

samfunn. Mellom 77.000 og 104.000 personer i Norge har demens. De neste 10-20 årene kan det bli en dobling av antall personer med demens, anslår norske helsemyndigheter. Målet med kampanjen «et mer demensvennlig samfunn» er at mennesker med demens skal møte forståelse, respekt og støtte fra grupper i befolkningen de trenger hjelp fra. Det vil gjøre det mulig å utføre vanlige hverdagsaktiviteter som å handle, bruke offentlig transport, kommunisere med offentlige myndigheter, delta i foreningsliv, være i fysisk aktivitet og delta på kulturaktiviteter.

I Tønsberg jobber en arbeidsgruppe bestående av demenskoordinator, lærings- og mestringskoordinator, leder av Tønsberg og Færder demensforening og Folkehelsekoordinator med gjennomføring av undervisning/kurs til ulike serviceyrker/bedrifter i Tønsberg. I løpet av høst 2018 til sommeren 2019 skal det tilbys rundt 10 kurs.

Partnerskapsavtalen mellom Vestfold fylkeskommune og Tønsberg kommune har gitt mulighet til utvikling og gjennomføring av kampanjen «Du er fantastisk», som har til hensikt å skape mer toleranse i lokalsamfunnet. Ungdomskontoret i Tønsberg kommune står for både utvikling og gjennomføring av kampanjen. Budskapet har til hensikt å henvende seg til alle, uavhengig av alder, kjønn, kulturell bakgrunn, etnisitet, religiøs eller politisk overbevisning. Prosjektet er forankret tverrfaglig og tverrsektorielt

Vestfold fylkeskommune inviterer til jevnlig folkehelsenettverksmøter hvor relevante fagpersoner innenfor folkehelsearbeid og frivillige organisasjoner møtes på tvers av kommunegrensene. Folkehelsenettverket bidrar til en styrket innsats og samordning rundt aktuelle folkehelseutfordringer, samt grobunn for samskaping og innovasjon.

Folkehelserådgiver deltar på SLT- koordineringsgruppemøter når det er hensiktsmessig. Nettverket legger til rette for informasjon og erfaringsutveksling når det kommer til kriminalforebyggende arbeid. Politiet, barnevernstjenesten TEMFA og ungdomskontoret er noen tjenester som er representert i gruppa. Ved å delta på disse møtene får folkehelserådgiver innblikk i samfunnstrender og utfordringer, samt en bedre forståelse av SLT arbeid i kommunen. Dette er nyttig å ha med seg ved utvikling og planlegging av forebyggende og helsefremmende tiltak i Tønsberg kommune.

Alternative løsninger:

Økonomiske konsekvenser:

Saken har ingen direkte økonomiske konsekvenser.

Konsekvenser for næringsutvikling:

Ikke vurdert

Helse- og miljøkonsekvenser:

God samordning og oversikt over folkehelsearbeidet i kommunen vil gjøre kommunen bedre rustet til å utvikle helsefremmende miljø i Tønsberg.

Konsekvenser for folkehelse:

Statusrapporten gir en oversikt over kommunens tilnærming, organisering, fagnettverk, prosjekter og tiltak i det overordnede folkehelsearbeidet. Synliggjøring og oversikt over

innsatsområdene innenfor folkehelsearbeidet internt i kommunen vil kunne bidra til å styrke folkehelsearbeidet på tvers av virksomheter og fagområder.

Konsekvenser for barn og unge:

Folkehelsearbeidet i Tønsberg er med på å forebygge sykdom, skade, forlenge liv og fremme helse gjennom systematisk innsats og kunnskapsbasert arbeid. Folkehelsearbeid i Tønsberg handler om å tilrettelegge for en bærekraftig samfunnsutvikling som både motvirker sosiale ulikheter og fremmer god helse i befolkningen. Bedre samordning internt vil kunne styrke dette arbeidet.

Konsekvenser for sammenslåingen Re og Tønsberg:

Ingen direkte konsekvenser for sammenslåingen Re og Tønsberg.

Konklusjon:

Det anbefales at Rådmannens statusrapport folkehelse 2018 tas til orientering.

Videre behandling:

Saken sluttbehandles i bystyret

Tønsberg 09.11.2018

Geir Martin Viksand
rådmann

Mette V. Andersen
kommunaldirektør